

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

Զ. ՏԱՐԻ Ամեն առափուս պեթեքի քերթիս սեփեթիմ հասցեից Տեղեկ — Խմբագիր՝ Հ.Ա.Կ. ՊԱԼԵԱՆ Չհասարակուած ձեռագրերը չեն վերադարձուիր Թի 164 (74)

ԱՆԱՐԳ ԵՒ ՀԱՅԱԶԻՆՆԸ ԴԱՅԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻ ԹԻՒՐԲԻԱԵՒ ՓՐԱՆՍԱ ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԾ՝

ՄԵՐ ԹՇՆԱՍԻՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԵ ՅՈՐԻՆՈՒԱԾ ԱՋԱՌՈՐ ԵՒ ԱՆՈՐԻՆԱԿ ԲՐՈՎԱՔԱՍԻՈՆ ՄԸ

ԹԻՒՐԲԵՐԸ ԿՐ ԳՆԵՆ ԹԻՒՐԲԻԱՅԵՆ ԱՆՑՆՈՂ ԵՐ ԿԱԹՈՒՂԻՆ

Միւրիոյ սանձանի խնդիր ա՛յ կայ եղի՛ր...

Եզրպտոսի «Արև» թերթը արձագանգը կ'ըլլայ հայութեան թըշնամի ձեռքի մը կողմէ և մասնաւորաբար տարագիր հայութեան հանդէսն ու խաղաղութիւնը վրդովելու գիտումով հրատարակուած գրքի մը, հեղինակութեամբ Ա. Նիկոյ ծածկանունի, որ Միւրիոյ նըկատմամբ Դաշնակցութեան կը վերագրէ Միւրիոյ մէջ հայկական անկախ հայրենիք մը ստեղծելու առաջադրուած Այս գրքոյկը, որ անկասկած թերեւորակի ձեռնարկ մըն է, իր ռոմանտիկ նպատակին հասնելու համար հեղինակին տուած է Ա. Նիկոյ ծածկանունը, զիրաւ զայն Դաշնակցութեան ակնաւոր դէմքերէն Պ. Նիկոյ Աղբալեանի վերագրելու համար:

Եզրպտոսի «Արև» թերթը արձագանգը կ'ըլլայ հայութեան թըշնամի ձեռքի մը կողմէ և մասնաւորաբար տարագիր հայութեան հանդէսն ու խաղաղութիւնը վրդովելու գիտումով հրատարակուած գրքի մը, հեղինակութեամբ Ա. Նիկոյ ծածկանունի, որ Միւրիոյ նըկատմամբ Դաշնակցութեան կը վերագրէ Միւրիոյ մէջ հայկական անկախ հայրենիք մը ստեղծելու առաջադրուած Այս գրքոյկը, որ անկասկած թերեւորակի ձեռնարկ մըն է, իր ռոմանտիկ նպատակին հասնելու համար հեղինակին տուած է Ա. Նիկոյ ծածկանունը, զիրաւ զայն Դաշնակցութեան ակնաւոր դէմքերէն Պ. Նիկոյ Աղբալեանի վերագրելու համար:

Վերջին թղթերով եկող քրական թերթերու մէջ կը կարգանք հետեւեալ ուսագրաւ տեղեկութիւնները:— Ինչպէս գրած էինք թիւրքիոյ եւ Վրաստանի միջեւ բանակցութիւններ կը շարունակուին, առկա թոյլ խնդիրներ լուծելու համար, Բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան եւեմ ճակատի վրայ:— Հոս, ժողովը եւ Փարիզը: Արտաքին գործարար Քելմէզ Բիւսիւ պէյ, ժողովի մէջ խորհրդակցած է Վրաստանի վարչապետ եւ արտաքին նախարար Պ. Էնոյի մը, Դեսպան Սուապէ պէյ ալ Փարիզի մէջ այցելած է Էնոյի եւ առկա խնդիրներուն շուրջ տեսակետներու փոխանակութիւն կատարած: Առջի օր ալ Վրաստանի Դեսպան Գոմիսի Զոմա պանի պալատին մէջ երկարեւոր տեսակցեցաւ Լուսի փաշայի մը, ի ներկայութեամբ արտաքին փոխ գործարար Շիւրի Դաշա պէյ: Բանակցութիւններ պիտի շարունակուին մաս, քեւտ Շիւրի Դաշա պէյ Գոմիսի օր ալ Պոլիս մնայ: Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, բանակցութիւններ լա փոլի մը մէջ կը գտնուին: Մասնաւորաբար հանրային պարտերու խնդիրն լա ընթացքը գիւրացուցած է միւս կէտերուն կարգադրութիւնը: Դիւանը խնդիրներ երկուսն են:— Միւրիոյ սանձանը եւ Միւրիոյ երկաթուղին: «Միւրի» կ'իմանայ թէ հիմալայն լուծման ձեւ մը գտնուած է երկուրդ խնդիրն համար: Այսպէս թիւրքիա պիտի գնէ երկաթուղիի այն մասը որ քրական հողին կ'անցնի: Երկաթուղին կը պատկանի Վրաստան, ընկերութեան մը:

Մեր թշնամիները երբ այսքան անողորմօրէն կը հետապնդեն մեզ և կը հալածեն նոյն իսկ այս օտար հորիզոններու տակ, ինչ կ'ընեն դուն հայ հայրենակիցը, արթուն եւ գիմարդաւելու համար այդ անաւոր վտանգին վա՛յ քեզ բթէ անտարբերութիւն կը մտախիտ, բայց աչքը և ուշադրութեամբ հետեւի քու շուրջի և քու արիւնիդ համար կատարուած ստոր դաւերուն ու սակարկութիւններուն: Մի՛ գործաւնար բթէ վաղը թշնամիդ պահանջէ քու հեռացումդ այս հիւրընկալ ափերէն ալ, ուր նոր տուն տեղ եղած ես և քու ճակատիդ քրտինքով հալով վաստակ մը պատկուել կ'ուզես:

Միւրիոյ սանձանի խնդիր ա՛յ կայ եղի՛ր... Վերջին թղթերով եկող քրական թերթերու մէջ կը կարգանք հետեւեալ ուսագրաւ տեղեկութիւնները:— Ինչպէս գրած էինք թիւրքիոյ եւ Վրաստանի միջեւ բանակցութիւններ կը շարունակուին, առկա թոյլ խնդիրներ լուծելու համար, Բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան եւեմ ճակատի վրայ:— Հոս, ժողովը եւ Փարիզը: Արտաքին գործարար Քելմէզ Բիւսիւ պէյ, ժողովի մէջ խորհրդակցած է Վրաստանի վարչապետ եւ արտաքին նախարար Պ. Էնոյի մը, Դեսպան Սուապէ պէյ ալ Փարիզի մէջ այցելած է Էնոյի եւ առկա խնդիրներուն շուրջ տեսակետներու փոխանակութիւն կատարած: Առջի օր ալ Պոլիս մնայ: Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, բանակցութիւններ լա փոլի մը մէջ կը գտնուին: Մասնաւորաբար հանրային պարտերու խնդիրն լա ընթացքը գիւրացուցած է միւս կէտերուն կարգադրութիւնը: Դիւանը խնդիրներ երկուսն են:— Միւրիոյ սանձանը եւ Միւրիոյ երկաթուղին: «Միւրի» կ'իմանայ թէ հիմալայն լուծման ձեւ մը գտնուած է երկուրդ խնդիրն համար: Այսպէս թիւրքիա պիտի գնէ երկաթուղիի այն մասը որ քրական հողին կ'անցնի: Երկաթուղին կը պատկանի Վրաստան, ընկերութեան մը:

Մ. հ. — Ճիշդ այդ օրերուն երբ Տօլմա պալատի մէջ, մէկ կողմէ ըստէ փաշայի եւ միւս կողմէ Վրաստանի զեսպանի միջեւ բանակցութիւններ տեղի կունենան, սիրտաւոր սանձանի վրայ, թիւրքիոյ պահանջով տեղի ունենալիք սրբազանութեանց եւ փոփոխութեանց շուրջ, թիւրքիա հասաւ նաեւ Բարձր Գոմիսի Ն. Վ. պ. բոնսո: Այս պատճառաւ զանազան կողմերէն կը սկսուի օր Ն. Վ. Վեսմուրեան Պոլիս եւ անկէ ալ Էնկիւրի մամուրդը կայ ունի այդ բանակցութեան հետ: Արդեօք Վրաստան տեղի պիտի տա՞յ թիւրքեալ այդ անարդար պահանջին, որով անոնք կուզեն նոր հողեր խլել Միւրիայէն եւ Ալեքսանդրէի սանձանը միացնել թիւրքիոյ: Թիւրքիա կարավարութիւնը վերջերս թէ՛ հրապարակաւ եւ թէ՛ ալ պատճառաւ մերկայացուց իր այդ պահանջը: Այսպէս նա լուրերու:

Մ Ա Մ Ո Ի Լ

Բացառիկ է մեր խմբագրականին այսօրուան նիւթը, և այդ պատճառով բացառիկ ուղարկութիւն կը պահանջեն հայ ժողովուրդէ: Երկուրդի մասին հոգեկան ծանր ցնցում ունեցանք մենք, պէ՛տք է որ այդ ցնցումը ունենան նաև մեր ընթերցողները: Արթին մէջ օձը թոյն կը կրուակէ՛ պատեհ վայրկեանին մեր ժողովուրդին վերջին մտացողները մտաբերուին խայթելու համար: Կամ վարձակէ և կամ ռոմանտիկ այն հայր, որ յանձնել կը ձեռքնէ՛ այն բոլոր գործարարները: Կամ վարձակէ և կամ կամ ռոմանտիկ այն հայր, որ արիւնքուն տնակներէն զոյն զոյն միջին ուսուսուող շրջանին մտացողներն ինչ օրեր իր ձեռքն ունի, ինչ մտքերը հոգիի անձնակներէն և անձնուրաց պատարաններէն անկախութեամբ իր խմբի ընդհանուր պատանու մէջ և ընդհանրական գրօշին շուրջ:

Այլ խօսքով՝ գրքոյկի մը իսկութիւնը ճշդը երկու հիմնական տեսակներէն— ճիշդիկ և օտարան— իրարմ կը բացակային: Թիւրքիականութիւնը վարձի— Գոմիսի— կատարուած է ոչ թէ յատկապէս, այլ միւրութիւն բերելու համար այս արիւնքուն գործին: Գոմիսի տպարանն է, այլ մայրաքաղաքը ընդարձակ երկրի մը, որ 14 միլիոն բնակչութիւն ունի: Ոճրային գործի մը վրայ Գոմիսի մակդիրը փակցնել, կը նշանակէ հաւատարմակա սեղանը բերել: Կամ, այլ խօսքով՝ ոչ ոք, ինչպէս, աւելի շուտ ոչ ոք, եւ պատճառներ ունինք երկուրդի մը, որ այս գրքոյկը բնաւ Գոմիսի տպարանն է: Ան լոյս տաւ ամէն զոյն, բարենիւնքու արժեքն ունի:

Մեր շքեթ օրուան թիւով գրած էսինքն որ Եւրոպէի Մաթիս անուն անձ մը, որ քանի մը ամիս առաջ պատուաւորագրութեան համար իր ջոյքը սպաննած էր, ռոմանտա առանձին կողմէ անպարտարկուեցաւ և վճար գահուսկուութեամբ և ծախքով ընդունուեցաւ զատուածութեան հետեւ հասարակութեան կողմէ: Ալ Սիւրի այս ամիսով կը գրէ— «Մտապինք եւ Արեւելի մէջ կ'արգիլ պոռնիկութիւնն ու սեականութիւնը... եւ կիներ այնքան վաղ ինչպէս եւ միայն դատարանն ու մտապի իրաւունք ունին անոր վրայ: Յետոյ յայտնելով որ օգիտութիւնն ու նախապայտարարը դարձուցեր են կիներ բարութեան, գեղեցկութեան և մեծութեան զարգացումը:— Կատարուած մտացած ենք բնագրին: 2. ԱՆԻՔԱՆԻ ԴՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԼՈՉԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳՐՈՒՄԸ: 3. ՊԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱՆԵՐ. 4. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱՆԵՐ. 5. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱՆԵՐ ԵՒ ԼՆԿԱՐԱՆԻ ԳՐԱՐԱՆԵՐ. 6. ԵԶՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԳՐԱՐԱՆԵՐ ԵՒ ՄԻՒՐԻՈՅԷ ԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԳՐԱՐԱՆԵՐ: Զաւեյի մեր պաշտօնակիցը, «Է՛քէքէն» արեւմտեան սերիական խորհրդը:

Մեր առջին է 30 լիտր (իրապէս 28) փոքրածաւալ գրքոյկ մը, ՎՄՈՐԻԱ եւ ՄԵՆԵՆ խորագրով: Ամբողջութեամբ արտագրեւծ այն, ինչ որ տպուած է գրքոյկի ջոյք կողմերուն վրայ: ԱՌԱՅԻՆ ԿՈՂ. Ա. Նիկոյ, ՎՄՈՐԻԱ եւ ՄԵՆԵՆ, Գոմիսի, 1932. ՎԵՐՋԻՆ ԿՈՂ. Գիմ 10 դրուս: Առաջին կողմի վրայ յիշատակութեան արձանի հետեւեալ երկու կարևոր փաստեր կան: Ա. Գրքոյկին վաւերականութիւնը վկայող առաջին և հիմնական տուեալը կը պակասի հեղինակը հրատարակելու կամ ծածկանունով, Ա. Նիկոյ (?): Բ. Գրքոյկի վրայ յիշատակուած է քաղաքագրութեան վայրը (Գոմիսի), սակայն զարգանքի պահուած է վաւերականութեան երկրորդ հիմնական տուեալը,

այսինքն այն տպարանը ուր տպուած է: Այլ խօսքով՝ գրքոյկի մը իսկութիւնը ճշդը երկու հիմնական տեսակներէն— ճիշդիկ և օտարան— իրարմ կը բացակային: Թիւրքիականութիւնը վարձի— Գոմիսի— կատարուած է ոչ թէ յատկապէս, այլ միւրութիւն բերելու համար այս արիւնքուն գործին: Գոմիսի տպարանն է, այլ մայրաքաղաքը ընդարձակ երկրի մը, որ 14 միլիոն բնակչութիւն ունի: Ոճրային գործի մը վրայ Գոմիսի մակդիրը փակցնել, կը նշանակէ հաւատարմակա սեղանը բերել: Կամ, այլ խօսքով՝ ոչ ոք, ինչպէս, աւելի շուտ ոչ ոք, եւ պատճառներ ունինք երկուրդի մը, որ այս գրքոյկը բնաւ Գոմիսի տպարանն է: Ան լոյս տաւ ամէն զոյն, բարենիւնքու արժեքն ունի:

Մեր առջին է 30 լիտր (իրապէս 28) փոքրածաւալ գրքոյկ մը, ՎՄՈՐԻԱ եւ ՄԵՆԵՆ խորագրով: Ամբողջութեամբ արտագրեւծ այն, ինչ որ տպուած է գրքոյկի ջոյք կողմերուն վրայ: ԱՌԱՅԻՆ ԿՈՂ. Ա. Նիկոյ, ՎՄՈՐԻԱ եւ ՄԵՆԵՆ, Գոմիսի, 1932. ՎԵՐՋԻՆ ԿՈՂ. Գիմ 10 դրուս: Առաջին կողմի վրայ յիշատակութեան արձանի հետեւեալ երկու կարևոր փաստեր կան: Ա. Գրքոյկին վաւերականութիւնը վկայող առաջին և հիմնական տուեալը կը պակասի հեղինակը հրատարակելու կամ ծածկանունով, Ա. Նիկոյ (?): Բ. Գրքոյկի վրայ յիշատակուած է քաղաքագրութեան վայրը (Գոմիսի), սակայն զարգանքի պահուած է վաւերականութեան երկրորդ հիմնական տուեալը,

